

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของการทุจริตคอร์รัปชันในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ

EXPLORATORY FACTORS ANALYSIS OF THE CORRUPTION IN PUBLIC PROCUREMENT

ธนายุทธ ไชยธรรตน์¹ ณรงค์ เหลืองบุตธนา² และพีร์นิธิ อักษร³

^{1,2} สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จ.ขอนแก่น 40002

³ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จ.ขอนแก่น 40002

E-mail: Tny.ctr@gmail.com¹

บทคัดย่อ

การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐของประเทศไทยมีมูลค่าประมาณร้อยละ 10 ถึงร้อยละ 15 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ แต่ก็พบมูลค่าที่เสียหายจากการตัดสินใจของการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ มีมูลค่าสูงถึงร้อยละ 10 ถึงร้อยละ 15 เช่นกัน ดังนั้นการวิจัยนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบการทุจริตคอร์รัปชันในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม มีความเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.977 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยหลักการวิเคราะห์องค์ประกอบ ผลการวิจัย พบองค์ประกอบการทุจริตคอร์รัปชันในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ทั้งหมด 2 องค์ประกอบหลัก เรียงลำดับองค์ประกอบการทุจริตคอร์รัปชันในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ จากมากไปหาน้อย ดังนี้ การสมคบการทุจริตคอร์รัปชัน และการทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งผลการวิจัยที่ได้เป็นจุดเริ่มต้นของการหาแนวทางป้องกันแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐต่อไป

คำสำคัญ: การทุจริตคอร์รัปชัน, การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ, การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

ABSTRACT

Government public procurement in Thailand accounts for 10-15 percent of GDP. However, it was found that the value of damage caused by corruption reaches 10-15 percent of GDP as well. The main aim of this research is to analyze factors of the Corruption in Government Public Procurement. In order to explore factors analysis of the Corruption in Public Procurement in Thailand, questionnaire with has the confidence level (α) of 0.977 is used. Percentage, mean, standard deviation, and exploratory factor analysis then were adopted to analyze the data. The findings showed that Conspiracy to Corruption and Administrative Corruption are two factors affecting the Corruption in Government Public Procurement. The result of the study can be utilized as a starting point for finding solutions to the problems of corruption in the Government Public Procurement in the future.

KEYWORDS: Corruption, Government Procurement, Exploratory factor analysis

Tanayut Chaithongrat¹, Narong luengbootnak² and Preenithi Aksorn³

^{1,2} Department of Civil Engineering, Faculty of Engineering, Khon Kaen University, Khon Kaen.40002

³ Faculty of Architecture, Khon Kaen University, Khon Kaen.40002

1. บทนำ

การทุจริตคอร์รัปชันภาครัฐ เป็นปัญหาแพร่ระบาดอย่างกว้างขวางในสังคม โดยมีพฤติกรรมที่เกี่ยวกับใช้อำนาจหน้าที่หรืออาศัยตำแหน่งหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ ภายใต้ระบบราชการแบบอุปถัมภ์ ซึ่งการทุจริตคอร์รัปชันถือว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการกระทำของบุคคลที่อยู่ในฝ่ายการเมืองที่มุ่งแสวงหาประโยชน์ เพื่อ “ถอนทุน” ร่วมกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายประจำในฐานะผู้ปฏิบัติงานที่ไม่ซื้อตรงต่อหน้าที่ กระบวนการทุจริตคอร์รัปชันภาครัฐเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกันในหลายมิติทั้งทางด้านสังคม การเมืองและเศรษฐกิจ ดังนั้น การทุจริตคอร์รัปชัน ตามแนวคิดของ David Rosenbloom and Deborah Goldman ถือเป็น “การทรยศต่อความไว้วางใจสาธารณะ” [1]

ประเทศไทยประสบปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน โดยเฉพาะการจัดซื้อจัดจ้างมาโดยตลอด ซึ่งทั่วไปสัดส่วนการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการของภาครัฐในแต่ละประเทศคิดเป็นมูลค่าประมาณร้อยละ 10 ถึงร้อยละ 15 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product; GDP) แต่ในกรณีของประเทศไทย ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา GDP (ค.ศ.2010-2015) 340.9-419.8 พันล้านบาท [2] ซึ่งการจัดซื้อจัดจ้างมีอัตราสินบนที่นักธุรกิจต้องจ่ายให้แก่การเมืองและข้าราชการ สำหรับโครงการจัดจ้างจะอยู่ในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 10-20 ของวงเงินงบประมาณจัดจ้าง ส่วนโครงการจัดซื้อจะอยู่ต้องจ่ายประมาณร้อยละ 5-10 ของวงเงินงบประมาณจัดซื้อ [3] เพราะเม็ดเงินมีจำนวนมาก จึงเป็นแรงดึงดูดให้เกิดการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบจากกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง [4] เมื่อเปรียบเทียบค่าดัชนีภาพลักษณ์การทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทยในอดีตตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 จนถึงปี พ.ศ. 2558 พบว่า ค่าดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชันยังอยู่ในระดับต่ำนั่นคืออยู่ที่ระดับ 35 ถึง 38 จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน มาโดยตลอด การทุจริตคอร์รัปชันประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นเครื่องชี้วัดที่สามารถสะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่มีปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในระดับที่สูง และมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้น ซึ่งน่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง และทำให้เห็นถึงการดำเนินงานในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทยที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันนั้น [5] ยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้เท่าที่ควร โดยเฉพาะการทุจริตที่เกิดจากญาติและพวกพ้องตนเอง คิดเป็นร้อยละ 11.5 ที่เอื้อประโยชน์ และช่องว่างระเบียบที่เป็นช่องให้ทุจริตคอร์รัปชัน [6] ซึ่งการทุจริตการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ถือได้ว่าเป็นหนึ่งใน 5 ประเภทของการทุจริตคอร์รัปชันภาครัฐที่ต้องได้รับการแก้ไข

พระราชบัญญัติ การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 โดยพระราชบัญญัติมีหลักการเพื่อให้การปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล คุ่มค่า โปร่งใสและตรวจสอบได้ เกิดประโยชน์สูงสุดโดยรวมต่อภาครัฐและประชาชน โดยหลักการจัดซื้อจัดจ้างใหม่จะดำเนินการได้ 3 วิธี คือ วิธีประกาศเชิญชวนทั่วไปวิธีคัดเลือก และวิธีเฉพาะเจาะจง โดยกรมบัญชีกลางได้พัฒนาระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Government Procurement : e-GP) เพื่อเป็นศูนย์ข้อมูลจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ [7] ในปัจจุบัน ประชาชนหรือภาครัฐเองยังไม่สามารถเข้าตรวจสอบได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ปัญหาที่หนึ่ง คือ การให้ความร่วมมือกับคู่ค้าในการปิดงาน หรือมีการฮั้วประมูล ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศเป็นอันมาก ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีกระบวนการตรวจสอบทางกฎหมายหลายฉบับ [8] และมีองค์กรที่คอยกำกับดูแลและตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐ จำนวนหลายองค์กรก็ตาม แต่ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันกลับดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่องและพัฒนาเทคนิควิธีการ เพื่อให้ได้เงินงบประมาณแผ่นดิน หรือกลยุทธ์ที่ใช้ในการหลบหลีกเลี่ยงในการปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมายให้สามารถทำการทุจริตคอร์รัปชันได้อย่างปลอดภัย ซึ่ง พบว่าการทุจริตที่เกิดจากญาติและพวกพ้องตนเอง คิดเป็นร้อยละ 11.5 ที่เอื้อประโยชน์ และช่องว่างระเบียบที่เป็นช่องให้ทุจริตคอร์รัปชัน [8-9] ดังนั้น งานวิจัยนี้มุ่งเน้นปัจจัยการทุจริตคอร์รัปชันการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ โดยเลือกที่จะศึกษากับกลุ่มประชากรที่เป็น

หน่วยงานภาครัฐและเลือกใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) เพื่อศึกษาองค์ประกอบปัญหาการจัดซื้อจัดจ้างงานก่อสร้างภาครัฐ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ปัจจัยที่ต้องการศึกษานี้

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยนี้ได้ศึกษาองค์ประกอบการทุจริตคอร์รัปชันการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ จึงได้แบ่งหัวข้อในการประมวลเอกสารออกเป็น 2 หัวข้อหลัก ดังนี้

2.1 การทุจริตคอร์รัปชันการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ

การทุจริตคอร์รัปชันการจัดซื้อจัดจ้างจัดได้ว่าเป็นหนึ่งในรูปแบบการการทุจริตคอร์รัปชัน [10] คือ การทุจริตเชิงนโยบาย การทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ การทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้าง การทุจริตในการให้สัมปทาน และการทุจริตโดยการทำลายระบบการตรวจสอบอำนาจรัฐ [11] ซึ่งการทุจริตคอร์รัปชันมักพบได้ทั้งในรูปของการฮั้ว การเรียกรับหรือยอมรับค่าสมยอม และเจ้าหน้าที่เอื้อประโยชน์ โดยทุกขั้นตอนของกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐล้วนมีช่องโหว่ให้มีการทุจริตคอร์รัปชันได้ [8-11] ซึ่งปัญหาการสมยอมในการจัดซื้อจัดจ้างโครงการของรัฐ [11] เกิดขึ้นจากการพัฒนาเครือข่ายสัมพันธ์ในเชิงอุปถัมภ์ โดยมีผู้แสดงหลักอยู่ 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายข้าราชการ นักการเมือง และฝ่ายนักธุรกิจ [12-14] ซึ่งสาเหตุของปัจจัย ได้แก่ การใช้อำนาจหน้าที่และตำแหน่งในทางที่มีขอบ (Abuse of authority/power/position) การติดสินบน (Bribery) การยึดเอาวัตถุประสงค์รองมาเป็นวัตถุประสงค์หลัก เอาไม่ซึกมาแทนไม่ซุง (Displacement of goals/objective) การสร้างอาณาจักร การสร้างอิทธิพล (Empire-building) การชอบรีดนาทาเร้น/บีบบังคับผู้อื่น การขู่ข่มขู่กร โขก (Extortion) การให้สิทธิพิเศษแก่ผู้ใกล้ชิด (Favoritism) การฉ้อโกง ฉ้อฉล (Fraud) การทำให้ผู้อื่นยอมสยบต่อความต้องการ ของตนการข่มขู่คนอื่น (Intimidation) การขาดความรับผิดชอบ (Irresponsibility) การปฏิบัติงานที่ไม่ดีหรือต่ำกว่ามาตรฐาน (Malfeasance) การละเลยหน้าที่ความรับผิดชอบ (Negligence/ neglect) การให้สิทธิพิเศษแก่เครือญาติ (Nepotism) การขาดจิตสำนึกที่จะให้ผู้อื่นตรวจสอบ การไม่ยอมให้ผู้อื่นตรวจสอบการไม่พร้อม ที่จะรับผิดชอบ การขาดมาตรการไล่เบียด (Non-accountability) การกดขี่ผู้อื่น (Oppression) การชอบปลอมแปลงเอกสารหรือสัญญา ความไม่จริงใจ (Phony contracts) [8-20]

2.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factors Analysis, EFA) เป็นเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติที่มีไว้เพื่อสำรวจหรือค้นหาตัวแปรแฝงที่ซ่อนอยู่ภายใต้ตัวแปรที่สังเกต [21] ซึ่งสามารถรวมเป็นกลุ่ม ๆ เรียกว่า องค์ประกอบ ซึ่งการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ มี 4 ขั้นตอน [21-22] คือ

1) ขั้นตอนแรกของการวิเคราะห์ปัจจัยที่จะดำเนินการหาความสัมพันธ์ในรูปแบบเส้นตรง โดยวิธีของ Pearson Correlation ระหว่างตัวแปรทุกคู่ที่ต้องการนำมาจัดกลุ่ม ซึ่งจะขึ้นอยู่กับรูปของ Correlation Matrix

2) การสกัดปัจจัย (Factor Extraction) ขั้นนี้จะหาจำนวนองค์ประกอบที่สามารถอธิบายสหสัมพันธ์ โดยวิธีการสกัดปัจจัยแบ่งออกเป็น 2 วิธีใหญ่ ๆ คือ วิธีองค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis: PCA) และวิธีองค์ประกอบร่วม (Common Factor Analysis: PCA)

3) การหมุนแกนปัจจัย (Factor Rotation) เป็นขั้นตอนที่จะดำเนินการแยกตัวแปรให้เห็นเด่นชัดว่าตัวแปรหนึ่งๆ ควรจะจัดอยู่ในกลุ่มใด วิธีการหมุนแกนปัจจัยสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 วิธีใหญ่ๆ คือ การหมุนแกนแบบมุมฉาก (Orthogonal) และการหมุนแกนแบบมุมแหลม (Oblique Rotation)

4) การให้ความหมายแก่ปัจจัย (Factor Meaning) การให้ความหมายแก่ปัจจัย เป็นขั้นตอนในการกำหนดชื่อหรือให้ความหมายแก่ปัจจัยหรือตัวแปรที่ได้โดยพิจารณาว่าในปัจจัยนั้น ๆ ประกอบด้วยตัวแปรอะไร

ข้อตกลงเบื้องต้นและเกณฑ์ในการตรวจสอบการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ประกอบด้วย กลุ่มตัวอย่างต้องไม่น้อยกว่า 300 ตัวอย่าง [22] ตัวแปรต้องมีการแจกแจงแบบปกติ [21-25] ด้วยการตรวจสอบค่าความเบ้ (Skewness) ค่าความโด่ง (Kurtosis) ที่อยู่ระหว่าง -2 ถึง 2 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่าง 0.3 ถึง 0.9 [22] ต้องตรวจสอบว่าเมตริกซ์สหสัมพันธ์ของเทอม ความคลาดเคลื่อนของตัวแปรต้อง ปฏิเสธสมมติฐาน หรือต้องมีค่า p-Value < 0.05 [24-25] พิจารณา Eigen value ต้องมากกว่า 1.00 [24-25] ตรวจสอบค่าดัชนี Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ต้องมีค่ามากกว่าเกณฑ์ 0.50 ข้อมูลจึงจะมีความเหมาะสมในการวิเคราะห์องค์ประกอบ และทดสอบ Bartlett's test of Sphericity ซึ่งเป็นการทดสอบสมมติฐานว่าเมตริกซ์สหสัมพันธ์นี้เป็นเมตริกซ์เอกภาพ (Identity matrix) หรือไม่ [21-25]

3. วิธีการวิจัย

การดำเนินงานวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบการทุจริตคอร์รัปชันการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการวิจัย ดังต่อไปนี้

3.1 หน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ หน่วยงานของรัฐ

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ หน่วยงานของรัฐ จำนวน 48,711 หน่วยงาน (ข้อมูลเมื่อ มกราคม 2557) ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 353 โครงการ ตามสูตรของ Yamane (1963: 886) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% [26] ซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติการวิเคราะห์ตัวประกอบ (Factor Analysis) ขนาดตัวอย่าง ที่ยอมรับได้ คือ กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต่ำกว่า 300 ตัวอย่าง [13] และสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Random Sampling) [26]

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยมีข้อความสำหรับคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 ข้อ และข้อความสำหรับการทุจริตคอร์รัปชันการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ จำนวน 21 ข้อ เป็นแบบวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของ ลิเคิร์ต (Likert) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

3.4 คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยแบ่งการตรวจสอบเป็น 2 ส่วน คือ การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ไม่ต่ำกว่า 0.60 จำนวน 20 ข้อ และค่าความเชื่อมั่น จากการทดลองใช้ (Try out) จำนวน 30 คน พบว่า ข้อคำถามจำนวนทั้งสิ้น 20 ข้อ มีค่าตั้งแต่ 0.979 ถึง 0.983 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.980 แสดงให้เห็นว่าข้อคำถามในแบบสอบถามนั้นมีความน่าเชื่อถือในระดับสูง [25-26] จากกระบวนการตรวจสอบเครื่องมือมี 1 ข้อคำถาม ไม่ผ่านเกณฑ์ เนื่องจากมีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ตามเกณฑ์ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) [23] ซึ่งแสดงว่าข้อคำถามนั้นใช้ไม่ได้

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธี Web Surveys [26] ด้วยความอนุเคราะห์กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง ที่เผยแพร่แบบสอบถามบน [https:// www.gprocurement.go.th](https://www.gprocurement.go.th) ระหว่างเดือนเมษายน 2559 ถึงพฤษภาคม 2559 ได้รับความตอบกลับ จำนวน 353 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ทางสถิติ 3 ระดับ คือ (1) ระดับตัวแปรเดียว ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเบ้ และความโด่ง (2) ระดับสองตัวแปร (Bivariate Analysis) คือ การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ (Correlation) โดยวิธีเพียร์สันโปรดักโมเมนต์ (Pearson Product Moment) เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีค่าระหว่าง

0.3 ถึง 0.9 [22] และพิจารณาจากค่าสถิติทดสอบของ Bartlett (Bartlett's Test of Sphericity) [21-22] และ (3) ระดับหลายตัวแปร (Multivariate Analysis) คือ ใช้สถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ด้วยวิธีสกัดตัวประกอบหลัก (Principal Component Factor Analysis) หมุนแกนตัวประกอบออร์โธกอนอล (Orthogonal rotation) ด้วยวิธี แวริแมกซ์ (Varimax) ซึ่งพิจารณา ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ โดยให้ความสำคัญกับค่าน้ำหนักสูงกว่า 0.30 นำค่าสถิติของแต่ละปัจจัยที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ มาเทียบกับปัจจัยที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมและตั้งชื่อองค์ประกอบที่ได้พร้อมทั้งวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นในแต่ละองค์ประกอบ (Cronbach's alpha For each factor) [22]

4. ผลการศึกษา

การวิจัยนี้ได้ศึกษาองค์ประกอบการทุจริตคอร์รัปชันการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐจึงได้แบ่งหัวข้อในการประมวลเอกสารออกเป็น 2 หัวข้อหลัก ได้แก่ 1) การทุจริตคอร์รัปชันการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ 2) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ เพื่อจุดมุ่งหมายในการกำหนดสมมติฐานต่อไป

4.1 คุณลักษณะของข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็น เพศชาย ร้อยละ 54.4 อายุระหว่าง 41 ปี ถึง 50 ปี ร้อยละ 33.7 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 63.74 หน้าที่ได้รับผิดชอบส่วนใหญ่ คือ หัวหน้าพัสดุและเจ้าหน้าที่พัสดุ ร้อยละ 46.7 รองลงมา คือ คณะกรรมการตรวจการจ้าง ร้อยละ 22.9 มีประสบการณ์ด้านการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ เฉลี่ย 9.5 ปี (SD = 7.6) สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และส่วนราชการทั่วไป ร้อยละ 36.5 และ 34.6 ตามลำดับ ตำแหน่งที่ตั้งหน่วยงานของรัฐส่วนใหญ่ตั้งอยู่ภาคกลาง ร้อยละ 38.0

4.2 การทุจริตคอร์รัปชันการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ

ผลการวิจัย พบว่า หน่วยงานของรัฐมีความเห็นต่อการทุจริตคอร์รัปชันการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ที่ระดับมากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.30 คะแนน (SD=0.75) เมื่อพิจารณารายด้านการทุจริตคอร์รัปชันการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ พบว่า หน่วยงานของรัฐมีค่าคะแนนเฉลี่ยจากคะแนนเต็มของระดับการทุจริตคอร์รัปชันการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ระดับมากที่สุด คือ การถือ โกง นื้อฉด และการปลอมแปลงเอกสาร คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 คะแนน (SD=0.74, 0.75) รองลงมา ได้แก่ การแสวงหาผลประโยชน์ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 คะแนน (SD=0.74) การให้สินบน และการมีประโยชน์ส่วนตัวเข้าไปเกี่ยวข้อง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 คะแนน (SD=0.74) การใช้อำนาจหน้าที่และตำแหน่งในทางที่มิชอบ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 คะแนน (SD=0.73) ส่วนสองอันดับสุดท้าย มีค่าระดับมากที่สุด คือ การปฏิบัติงาน ที่ต่ำกว่ามาตรฐาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 คะแนน (SD=0.78) และการยึดเอาวัตถุประสงค์รองมาเป็นวัตถุประสงค์หลัก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 คะแนน (SD=0.76) (ตารางที่ 1)

4.3 องค์ประกอบการทุจริตคอร์รัปชันการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ

ผลการตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้น พบว่า ตัวแปรสังเกตทุกตัวแปรมีการแจกแจงปกติ และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ที่คำนวณจากสูตรของเพียร์สัน (Pearson Correlation) จำนวน 15 ตัวแปร ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่าง 0.325 ถึง 0.893 มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จากทั้งหมด 20 องค์ประกอบ เป็นไปตามเกณฑ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่าง 0.3-0.9 [22]

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ของการทุจริตคอร์รัปชันการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ด้วยวิธีสกัดปัจจัย (Principal Component Analysis: PCA) ค่า Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) มีค่าเท่ากับ 0.953 มากกว่า 0.05 เข้าสู่อำนาจ 1 ซึ่งถือว่ามีความเหมาะสม แสดงว่า ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์มีความเหมาะสมสำหรับนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบ และทดสอบ Bartlett's test of

Sphericity พบว่า ค่า ไคสแควร์ (Chi-square) เท่ากับ 6421.761 และมีค่านัยสำคัญทางสถิติ (p -Value) เท่ากับ < 0.01 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั้น คือ เมตริกซ์สหสัมพันธ์ที่ได้ ไม่เป็นไปตามเมตริกซ์เอกภาพ แสดงว่า ตัวแปร 15 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กัน จึงมีความเหมาะสมสำหรับนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบได้ (ตารางที่ 2 และตารางที่ 3)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสำคัญของตัวแปรการทุจริตคอร์รัปชันการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ
(n = 535)

ลำดับ ที่	ข้อที่	การทุจริตคอร์รัปชันการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ	ความสำคัญ		
			Mean	SD	ระดับ
1	CF10	การฉ้อโกง นื้อฉล และการชักยอก	4.44	0.74	มากที่สุด
2	CF12	การปลอมแปลงเอกสาร	4.44	0.75	มากที่สุด
3	CF07	การแสวงหาผลประโยชน์	4.42	0.74	มากที่สุด
4	CF08	การให้สินบน	4.41	0.74	มากที่สุด
5	CF09	การมีประโยชน์ส่วนตัวเข้าไปเกี่ยวข้อง	4.41	0.74	มากที่สุด
6	CF18	การใช้อำนาจหน้าที่และตำแหน่งในทางที่มิชอบ	4.40	0.73	มากที่สุด
7	CF11	การรวมหัวกันกำหนดราคา	4.37	0.76	มากที่สุด
8	CF19	การขอรีดนาทาเร้น/บีบบังคับผู้อื่น การขู่เข็ญกรร โชก	4.36	0.75	มากที่สุด
9	CF20	การขาดจิตสำนึกที่จะให้ผู้อื่นตรวจสอบ การไม่ยอมให้ผู้อื่นตรวจสอบ	4.36	0.74	มากที่สุด
10	CF13	การสร้างอาณาจักร การสร้างอิทธิพล	4.35	0.74	มากที่สุด
11	CF14	การทำให้ผู้อื่นยอมสยบต่อความต้องการของตน	4.35	0.75	มากที่สุด
12	CF17	การให้สิทธิพิเศษแก่เครือญาติ	4.35	0.73	มากที่สุด
13	CF16	การให้สิทธิพิเศษแก่ผู้ใกล้ชิด	4.34	0.73	มากที่สุด
14	CF15	การกดขี่ผู้อื่น	4.33	0.74	มากที่สุด
15	CF06	การละเลยหน้าที่ความรับผิดชอบ	4.27	0.77	มากที่สุด
16	CF05	การขาดความรับผิดชอบ	4.25	0.76	มากที่สุด
17	CF03	ผักชีโรยหน้า การขาดความจริงใจ	4.24	0.74	มากที่สุด
18	CF02	การปฏิบัติงานที่ต่ำกว่ามาตรฐาน	4.10	0.76	มาก
19	CF04	การยึดเอาวัตถุประสงค์รองมาเป็นวัตถุประสงค์หลัก	4.09	0.78	มาก
20	CF01	ความล่าช้าในการปฏิบัติงาน	3.79	0.92	มาก
รวม			4.30	0.75	มากที่สุด

SD = Standard Deviation

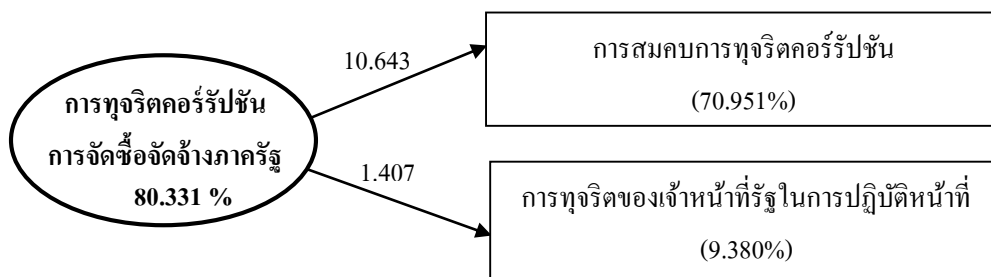
ตารางที่ 2 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของเมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ตัวแปร	KMO		Bartlett's test	
	ค่าที่เหมาะสม	ค่าที่ได้	ค่าที่เหมาะสม	ค่าที่ได้
20 ตัวแปร	มากกว่า 0.50 (>0.9 = ดีมาก)	0.953	P-value < 0.05	<0.01

ตารางที่ 3 จำนวนองค์ประกอบ ค่าไอแกน (Eigen Value) ร้อยละของความแปรปรวน และร้อยละของความแปรปรวนสะสม

Component	Eigen values	% of Variance	Cumulative % of Variance
1	10.643	70.951	70.951
2	1.407	9.380	80.331

ส่วนการสกัดองค์ประกอบ (Factor Extraction) โดยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ (Principal Component Analysis) วิเคราะห์ด้วยการหมุนแกนแบบตั้งฉาก (Orthogonal Rotation) โดยใช้วิธีแวนิแมกซ์ (Varimax) ได้องค์ประกอบของการทุจริตคอร์รัปชันการซื้อจัดจ้างภาครัฐ โดยพิจารณาจากองค์ประกอบที่มีค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalue) มากกว่า 1 ซึ่งพบว่ามีทั้งหมด 2 องค์ประกอบ และสามารถอธิบายค่าความแปรปรวนของตัวแปรทั้งหมด ได้เท่ากับร้อยละ 80.331 ดังแสดงในรูปที่ 1 และตารางที่ 4 ถึงตารางที่ 5

รูปที่ 1 การทุจริตคอร์รัปชันการซื้อจัดจ้างภาครัฐ

ตารางที่ 4 องค์ประกอบที่ 1 ด้านการสมคบการทุจริตคอร์รัปชัน

ตัวแปร	ปัจจัย	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ
CF13	การสร้างอาณาจักร การสร้างอิทธิพล	0.877
CF10	การถือโกง ฉ้อฉล และการข่มขู่	0.873
CF09	การมีประโยชน์ส่วนตัวเข้าไปเกี่ยวข้อง	0.872
CF19	การชอบริคณาทาเร้น/บิบบังคับผู้อื่น การขู่เช้ญกรร โทก	0.869
CF15	การกดขี่ผู้อื่น	0.856
CF18	การใช้อำนาจหน้าที่และตำแหน่งในทางมิชอบ	0.855
CF12	การปลอมแปลงเอกสาร	0.850
CF08	การให้สินบน	0.844
CF14	การทำให้ผู้อื่นยอมสยบต่อความต้องการของตน	0.829
CF06	การละเลยหน้าที่ความรับผิดชอบ	0.665
CF05	การขาดความรับผิดชอบ	0.635
11 ปัจจัย	Eigenvalues	10.643
	Percent of variance	70.951
	Cronbach's Alpha	0.975

ตารางที่ 5 องค์ประกอบที่ 2 การทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐในการปฏิบัติหน้าที่

ตัวแปร	ปัจจัย	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ
CF01	ความล่าช้าในการปฏิบัติงาน	0.853
CF02	การปฏิบัติงานที่ต่ำกว่ามาตรฐาน	0.809
CF04	การยึดเอาวัตถุประสงค์รองมาเป็นวัตถุประสงค์หลัก	0.801
CF03	פקชิโรยหน้า การขาดความจริงใจ	0.666
4 ปัจจัย	Eigenvalues	1.407
	Percent of variance	9.380
	Cronbach's Alpha	0.878

5 สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้ ค้นพบ องค์ประกอบการทุจริตคอร์รัปชันการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ จำนวน 2 องค์ประกอบ โดยเรียงลำดับ จากมากไปหาน้อย ดังนี้

1) องค์ประกอบด้านการสมคบการทุจริตคอร์รัปชัน (Conspiracy to Corruption) ที่อธิบายการทุจริตคอร์รัปชันการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐได้ ร้อยละ 70.951 ประกอบด้วยตัวแปรสังเกต จำนวน 11 ตัวแปร ได้แก่ การปลอมแปลงเอกสารหรือสัญญา การถือโกง

น้อยลง และการขกขอก การมีประโยชน์ส่วนตัวเข้าไปเกี่ยวข้อง การใช้อำนาจหน้าที่และตำแหน่งในทางที่มีขอบ การทำให้ผู้อื่นยอมสยบต่อความต้องการของตน การให้สิทธิพิเศษแก่เครือญาติ การรวมหัวกันกำหนดราคา การให้สินบน การสร้างอาณาจักร การสร้างอิทธิพลการละเลยหน้าที่ความรับผิดชอบ และการขาดความรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของผาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะ (2547) [4] ที่พบว่า การสมยอมในการจัดซื้อจัดจ้างโครงการของรัฐ เกิดขึ้นจากการพัฒนาเครือข่ายสัมพันธ์ในเชิงอุปถัมภ์ ที่ประกอบด้วย 3 ฝ่าย (ข้าราชการ นักการเมือง และผู้ประกอบการ) และงานวิจัยของ OECD (2008) และสุทธิ สุทนรานูรักษ์ (2554) ได้แบ่งกลุ่มการสมยอมในการเสนอรราคา ซึ่งประกอบด้วย ผู้รับเหมา เจ้าหน้าที่รัฐ และกลุ่มผู้มีอิทธิพล [15-16] นอกจากนี้พบว่าตัวแปรสังเกตมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Goldberg et. Al (2004), OECD (2016) และ Joras Ferwerda & Ioana Deleanu & Brigitte Unger (2017) [17-18], [20]

2) องค์ประกอบด้านการทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐในการปฏิบัติหน้าที่ (Administrative Corruption) ที่อธิบายการทุจริต การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐได้ ร้อยละ 9.380 ประกอบด้วยตัวแปรสังเกต จำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ ความล่าช้าในการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานที่ต่ำกว่ามาตรฐาน การยึดเอาวัตถุประสงค์รองมาเป็นวัตถุประสงค์หลักক্ষิโรยหน้า และการขาดความจริงใจ ซึ่งสอดคล้องกับนิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ (2543) ที่กล่าวว่า “เจ้าหน้าที่รัฐจัดทำโครงการให้เอื้อต่อการทุจริตคอร์รัปชันให้กับกลุ่มผู้มีอำนาจทางการเมืองและธุรกิจ และการจ่ายเงินสินบนค่าควบคุมงานเมื่อเบิกเงินงวด ร้อยละ 10 ของราคาค่าก่อสร้าง [19] นอกจากนี้พบว่าตัวแปรสังเกตมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Joras Ferwerda & Ioana Deleanu & Brigitte Unger (2017) [20]

5.2 ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนา

จากการวิจัยองค์ประกอบการทุจริตคอร์รัปชันการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ได้ค้นพบจำนวน 2 องค์ประกอบที่ส่งผลต่อการทุจริตคอร์รัปชันในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ คือ องค์ประกอบด้านการสมคบการทุจริตคอร์รัปชัน และองค์ประกอบด้านการทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้การแก้ไข ตระหนัก และเป็นประโยชน์ต่อระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) ด้านการสมคบการทุจริตคอร์รัปชัน (Conspiracy to Corruption) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำกับและพัฒนาระบบการจัดซื้อจัดจ้าง ต้องสร้างระบบ กลไกป้องกันการมีส่วนร่วมได้ส่วนเสียในการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของรัฐตั้งแต่ริเริ่มโครงการจนถึงขั้นตอนประกาศผู้ชนะ และส่งเสริมแนวปฏิบัติ กระบวนการป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ โดยกำหนดให้มีหน่วยงานย่อยตรวจสอบทุกกระบวนการในแต่ละโครงการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ

2) ด้านการทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐในการปฏิบัติหน้าที่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำกับและพัฒนาระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐจัดอบรมเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจในการทุจริตคอร์รัปชันการจัดซื้อจัดจ้างงานก่อสร้างภาครัฐ ให้กับเจ้าหน้าที่พัสดุ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อสร้างเสริมกระบวนการ “ภูมิคุ้มกันการทุจริต” ต่อเจ้าหน้าที่รัฐในการปฏิบัติหน้าที่ ด้วยการบูรณาการเสนอแนะ กำกับ ดูแล ส่งเสริม พัฒนาจริยธรรม สร้างขวัญกำลังใจ และสร้างกลไกในการควบคุมตรวจสอบ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้บริหารและบุคลากร กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลังทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ที่เป็นประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- [1] Ruangwit, K. *Introduction to Public Administration*, Bangkok: Bophit Printing Co., Ltd, 2006
- [2] The World Bank. *Data Thailand, World Development Indicators*, 2017. Available from: <http://data.worldbank.org/country/thailand>. [Accessed 20 January 2017].
- [3] Sauwane, T. *An assessment of the corruption situation in Thailand*, Bangkok: Office of the National Anti-Corruption Commission, 2010.
- [4] Pasuk, P., et.al. *Business, state, and corruption*, (Research report). Bangkok: Office of the National Anti-Corruption Commission, 2003.
- [5] Siriwan, M. The Situation of Corruption in Thailand. *Valaya Alongkorn Review*, 2012, 2 (1), pp. 1-9.
- [6] Apinan, S. Problems of the auction of local government agencies in Lamphun Province. Master Thesis. Chiang Mai University, 2009.
- [7] Comptroller General's Department, Government Procurement and Supplies Management Act B.E. 2560, Bangkok: CGD, 2017.
- [8] Tortrakul, Y. E-Auction system with public bidding. *Journal of Thai Justice System*, 2011, 4 (4), pp. 47-56.
- [9] Kowit, P. *Developmental Guidelines for Anti-corruption Mechanism in Local Administration Office*, Bangkok: Department of Community Development Faculty of Social Administration Thammasat University, 2006
- [10] Nipon, P. et al. *Corruption in the Thai Government: A Case Study and Strategic Anti-Corruption in Economics*, (Research Report), Bangkok: Office of the Civil Service Commission (OCSC), 2001.
- [11] Weeranarong, A. Corruption in procurements of Local Administration Organizations. Master Thesis, Khonkaen University, 2017.
- [12] UNODC. *Corruption Compendium of international legal instrument on corruption*, United Nations Office on Drugs and Crime, Vienna International Center, 2014. Available from: <http://www.unodc.org>. [Accessed 22 January 2014].
- [13] Sirin, C. Analysis of Problems Concerning Procurement of Provincial Administration Organization Municipality Subdistrict Administration Organization and Practice Guidelines of the Ombudsman, *Journal of Thai Ombudsman*, 2010, 3 (2), pp. 77-104.
- [14] Office of the National Anti-Corruption Commission. Principle, Concept, and Preparation of Policy Corruption Prevention, *Journal of Jumniti*, 9 (5), 2012.
- [15] OECD. *Guidelines for detecting bid rigging in public tenders. Guidelines for detecting bid rigging in public tenders*, Organization Economic Co-operation and Development, 2008. Available from: <http://www.oecd.org/document/19/...> [Accessed 22 August 2016].
- [16] Sutte, S. Economics of Bid Rigging : A Review of Literature, *NACC Journal*, 2011, 4 (1), pp. 94-117.
- [17] Goldberg, P. , Anderson, M. , & Aubertine, A. *Bid Rigging Detection Government*, 2004. Available from: http://www.osbar.org/_docs/sections/antitrust/attr_cle_bid_rigging.pdf. [Accessed 20 August 2016]
- [18] OECD. *Preventing Corruption in Public Procurement*, Organization Economic Co-operation and Development, 2016. Available from: from www.oecd.org/document/19/... [Accessed 22 August 2016]
- [19] Nipon, P., et al. *Corruption in the Thai Government: A Case Study and Strategic Anti-Corruption in Economics*, Research Report, Bangkok: Office of the Civil Service Commission (OCSC), 2000.
- [20] Joras, F., Ioana D. & Brigitte U. Corruption in Public Procurement: Finding the Right Indicators. *Eur J Crim Policy Res*, 2017, 23 (2), pp. 245–267. DOI 10.1007/s10610-016-9312-3.
- [21] Chaichana, C. Using multivariate statistics for research : designing, analyzing, and interpreting, Bangkok: Chulalongkorn University Printing House, 2015.
- [22] Andy Field. *Discovering Statistics Using IBM SPSS Statistics*, 4th ed. London: Sage Publications Ltd, 2012.
- [23] Pranee, I. Finding quality of measurement and evaluation tools, Yala: Yala Rajabhat University, 2016.
- [24] Nonglak, W. *LISRELL Model: Statistical Analysis for Research*, Bangkok: Chulalongkorn University Printing House, 1999
- [25] Hair, J.F., Black, W.C., Babin, B.J., Anderson, R.E., and Tatham, R.L. *Multivariate data analysis*. 6th ed. New Jersey: Pearson Education, 2006.
- [26] W. Lawrence Neuman. *Qualitative and Quantitative approaches*. 6th ed. Boston: Allyn and Bacon, 2006.